

COOLIDGE DAJE KORAJŽO NEM- ŠKIM FAŠISTOM

Kelloggova grožnja je očiten dokaz, da Coolidgeva administracija težko gleda Callesovo vlado, ki ima zaupanje organiziranega delavstva.

Washington, D. C. — (F. P. Laurence Todd.) — Ameriška javnost je bila pred par dnevi presenečena, ko je slišala, da so Združene države zopet v sporu z Mehiko. Ljudje povprašujejo po vzrokih, toda tehtnih vzrokov ni.

Edini vzrok Kelloggovega izbruha bi bil, da hoče Coolidgeva administracija dati pogum reakcionarjem v Mehiki, ki sovražijo Callesovo vlado. Adolfo de la Huerta, ki je lani vodil vstajo proti Obregonu, je še živ in tudi upanja menda ni še izgubil. Znano je, da je prejšnji tajnik za notranje zadeve Albert Fall podpiral Huertovo revoluto. Fall, Doheny, Sinclair in drugi oljni magnati iz Združenih držav so sovražniki vsake napredne vlade v Mehiki.

Kampanja proti Mehiki je pa začasno zaspala, ko so Fall in drugi omenjeni gospodje padli v nemilost vsled velikega petrolejskega škandala. Več ko leto dni je imela Mehika mir pred ameriški intervencijonisti. Petrolejski škandal je zdaj nekoliko pozabljen in stara igra je spet tukaj. Kellogg je dobil poslanika Sheffielda, velikega nazadnjaka iz New Yorka, da pripravi tla za novo kampanjo proti Mehiki.

S Kelloggovo izjavo je Coolidgeva administracija očitno pokazala, da težko gleda Callesovo vlado, katero podpirajo mehiki organizirani delavci in katera deli zemljo med kmeti. Vse kaže, da bodo okorajšene nazadnjaške sile v Mehiki zopet poskušale z novo vstajo. Moralna pomoč vlade Združenih držav je tem silam zagotovljena. In ne samo moralna! Kelloggove besede, da Združene države bodo "podpirale" mehiki vlado le toliko časa, dokler se bo ta držala mednarodnega prava in ščitila Američane — pomenijo z drugimi besedami: tole: ako ne bo Calles dal posebnih privilegijev ameriškim kapitalistom, tedaj bo Callesovim sovražnikom na razpolago ameriško orožje in strelivo.

Mexico City, 17. jun. — Predsednik Calles je danes v novi izjavi dejal, da Mehika ne bo izpremenila agrarnega zakona ameriškim posestnikom na ljubo. Iz Pueble poročajo, da je bogati ameriški rančer Jenkins razobesil ameriško zastavo na vseh svojih posestvih. Lokalne mehiske oblasti so pozvale Jenkinsa, naj umakne zastavo, ker ne marajo nikakršnega izživljanja.

Washington, D. C. — Državni tajnik Kellogg je dejal v torek, da se poslanik Sheffield pozitivno vrne v Mexico City še ta mesec. Vse govornice o eventualnem diplomatskem prelomu z Mehiko so torej bile brez podlage.

V DOUGLASOVI TOVARNI ZA ČEVLJE PRIČNO ZOPET Z DELOM.

Brockton, Mass. — V tovarni za čevlje, lastnina Douglas Shoe kompanije, prično zopet delati. Douglasova tovarna je največja tovarna za izdelovanje čevljev na svetu. Iz tega mesta je lani odpotovalo tri tisoč prebivalcev, ker so v tovarnah za čevlje delali z omejenim delovnim časom. Delavci so bili primorani seliti se drugam, kajti v tem mestu ni bilo zanje kruha.

Floridski governer kaznovan radi nehitre vožnje.

Marshall, Tex. — John Martin, governer države Floride, je bil 16. t. m. kaznovan z globo \$1575, ker je gonil avtomobil čez postavno mero.

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Velika železniška nesreča v New Jerseyju; 43 mrtvih in čez 50 ranjenih. Žrtve so večinoma čikaški Nemci, ki so se peljali na izlet v stari kraj.

Delavci obžgani v newyorški tovarni za vžgalice.

Poslanik Sheffield se vrne v Mehiko. Hujkanje na vstajo reakcionarjev v sosednji republiki.

Vojna med policaji in "butlegarji" v Chicagu se nadaljuje.

Po svetu.

Civilni konflikt v Pekingju.

Nemčija predlaga evropsko razorožitveno konferenco.

Francija je preprečila mir v Maroku, pravi Abdel Krim.

Strašna železniška nesreča na vzhodu

Kotel je počil in veliko jih je bilo poparjenih.

Hackettstown, N. J., 17. jun. — Število mrtvih potnikov na ponesrečenem vlaku je naraslo na 43. Krajevne oblasti so uvedle preiskavo.

New York, N. Y. — Pri Hackettstownu, ki je približno 60 milj od New Yorka, je skočil izredni vlak Delaware, Lackawanna in Western železnice raz tir. Lokomotiva se je prekučnila po nasipu in je potegnila štiri voze za sabo. Železniška družba meni, da so hudi deževni nalivi nanesli toliko peska na železniške tirce, da je pesek vrzel lokomotivo raz tir.

Neki potnik je menil, ako je to tudi res, kar pripoveduje družba, je bila dolžnost družbe imeti uslužbenca, ki pregleduje progo ob takih nalivih. Če je nalive nanesel veliko peska na železniške tirce, se to ni zgodilo prvikrat. Torej je železniška družba vedela, da železniška proga ni varna za promet ob času deževnih nalivov.

Eksplozija je kotel lokomotive. Učinek je bil strašen. Prek ranjenecv se je razlil vrel krog in jih poparil. Osem oseb je umrlo na mestu, eden in trideset oseb je pa umrlo v bolnišnicah in v teku dneva. To še niso vse žrtve. V bolnišnicah leži več ko petdeset oseb in pričakuje se, da jih bo umrlo najmanj še petnajst.

Med ponesrečenimi je tudi sedem železniških uslužbenecv. Drugi mrtvi in ranjenci so nemški Američani, ki so priredili izlet v stari kraj, večinoma doma v Chicagu, Ill.

Nesreča se je zgodila proti jutru. Bila je še tema in potniki so večinoma spali, ko je lokomotiva zapustila tir. Bila je majhna lokomotiva, kajti vlak je imel samo sedem voz. Bil je strašen prizor. Ranjenci so stekali in klicali na pomoč. Prihiti so bližnji farmarji, ki so slišali strašni tresk in pomagali potnikom iz zadnjih treh vozov, ki so ostali na tirih, vlačiti ponesrečene izpod vlakovih podrtin.

1,200 RUDARJEV NA STAVKI

Stavko je povzročilo neizmerno priganjaje pri delu.

Ashley, Pa. — Okrog 1,200 rudarjev je zastavkalo v premo-govniku šte. 20 Lehigh in Wilkes-Barre kompanije. Rudarji so zastavkali, ker ni kompanija hotel nastaviti zadostnega števila pomožnih delavcev in voznikov. Rudarji so dolgo časa molče prenašali priganjaje. Nato so proti njemu protestirali in zahtevali, da se odpravi. Kompanija pa ni poslušala glasu rudarjev, ampak je naprtovala rudniškim delavcem vedno več dela. Naposled se je tem pretrgala nit potrpežljivosti in zdaj počiva delo v livostih in zdaj počiva delo v rudnikih. V tem premo-govniku ni bilo stavke že več let.

DELAVCI SO BILI OBŽGA- NI V TOVARNI

Z VARNOSTNIMI NAPRAVA-MI MENDA SEPA V TO-VARNI.

Hudo opaljenih je bilo dvanaest delavcev.

New York, N. Y. — Delavci tvega povsod svoje življenje, kadar dela v industriji, ker današnja družba še ni prišla do prepričanja, da je človeško življenje najdražji zaklad na svetu. Lahko je človeku vzeti življenje, vrtniti ga pa nihče ne more.

V tovarni za vžgalice King Book Match kompanije je neki delavec nesel papirnate trakove, ki so bili namočeni v potašnem kloratu in jih stresel na kup blizo stroja, ki reže te trakove na dolgost vžgalice. Hipno se je pa eden teh trakov vnel in razpil ogenj. In ko so odprli vrata pri izhodu za slučaj požara, je nastal preprič, ki je še bolj podpalhal ogenj. Dvanaest delavcev je hudo obžganih. Neka delavka je zadobila take opekline, da jim najbrž podleže. Delavci so bežali iz tovarne, ali prav brez poškodbe ni nobeden ušel.

Vršile se bodo zdaj preiskave. Če bodo kaj pomagale, je seveda drugo vprašanje. Ampak prav zanesljivo je človeški ženij že izumil take varnostne naprave, da prepreči ogenj tudi v tovarnah za vžgalice. Take naprave stanejo denar, in zato jih podjetniki ne nabavijo. Delavci je vedno toliko brez dela, da stoje pred tovarniškimi vrati in ponujajo svojo delovno moč na prodaj, ker jih v to sili sedanjí gospodarski sistem.

Francija preprečila mir v Maroku, pravi Krim

Rifijanski vodja je dejal, da je Španija ponudila svoj maročanski protektorat Franciji za eno milijardo frankov. — Painleve dobil zaupnico v zbornici.

Rim, 17. jun. — Mussolinijev organ "Popolo d'Italia" je večer objavil senzacionalno poročilo svojega korespondenta v Maroku, ki se je razgovarjal z Abdel Krimom, voditeljem rifijanske revolte. Abdel Krim je dejal poročevalcu, da je Španija ponudila Franciji svojo maročansko kolonijo za eno milijardo frankov.

"Vzrok vojne v Maroku je ta, ker mi Mavri smatramo, da smo dovolj sposobni za samovlado", je rekel Krim. "Poslal sem zastopnike v London, Pariz in Zenevo, toda evropske sile nam niso dale svobode mirnim potom."

"Mi smo nepremagljivi. Vojaških učiteljev ne potrebujemo. Ako nas blokirajo, lahko nadaljujemo vojno še tri leta, če je treba."

"Jaz ne bi bil nikdar imel vojne s Francijo, če ne bi bili Francozi posegli v naša pogajanja s Španci in preprečili mir. Španski diktator Primo de Rivera je bil pripravljen skleniti mir. Tedaj se je Francija ponudila, da kupi španski protektorat. Španija je zahtevala eno milijardo frankov. Franciji se je zdelo, da cena previsoka in vlekla je pogajanja leto dni v upanju, da se Španija v tem času izčrpa na bojišču in zniža ceno. Nenadna intervencija Anglije je še bolj zavlekla pogajanja. Ko sem dobil informacije o teh kupčijah, sem se odločil za akcijo proti Franciji v času njene finančne krize."

Pariz, 17. jun. — Zbornica je večer dala Painlevovi vladi zaupnico s 456 proti 34 glasovom. Je Painleve na zahtevo komunistov odredel poročilo o položaju na maročanski fronti. Iz tega se sklepa, da poročilo ni bogve-kako ugodno. Pol ducata socialistov je glasovalo s komunisti proti vladi.

Nemčija predlaga razoro- žitveno konferenco

Zavezniki se morda odzovejo, toda neka vest pravi, da je Francija že zavrgla predlog.

Berlin, 17. jun. — Nemčija je v svojem odgovoru na francosko noto glede garancijskega pakta sugestirala, naj se skliče splošna evropska razorožitvena konferenca, ki naj položi temelj miru v Evropi. Odgovor še ni bil objavljen in zato je omenjena sugestija morda le spekulacija časopisov. Neka druga vest se glasi, da je Francija že odgovorila in zavrgla sugestijo. Francoska vlada je baje odgovorila, da zaenkrat naj Nemčija podpiše separatne garancijske pogodbe s sosednjimi državami.

Strel v okrajnem posloplju

NAMENJENI SO BILI DR-ZAVNEMU PRAVDNIKU
ALI KOMU DRUGEMU.

Napadalec je ušel!

Chicago, Ill. — Policijski sargent Elbridge H. Curran, dodeljen državnemu pravdniku Crowu, pripoveduje, da je zvečer vstopil neznan pobochnik in je nanj oddal en strel. Krogla je zadela marmornato mizo in odletela. Po oddanem strelu je pobochnik zbežal. Curran je tekel za njim in je oddal za njim strel, ko je tekel po stopnicah nizdol.

Hugh McCarthy, nadzornik za oblastvena dovoljenja, izjavlja, da je videl nekega človeka priteči iz posloplja na Randolphovi ulici.

Državni pravdnik Crowe meni, da je bil strel najbrž namenjen njemu.

Ljudstvo se nikakor ne more odovoljiti s pojasnilom, ki je bilo poslano članikom.

Kajti po odanih streljih je takoj obkolilo najmanj sto policajev okrajno posloplje. Javno je pa bilo, da napadalec ni bilo v posloplju, ako ga je McCarthy videl priteči na ulico. Raznesla se je vest, da je bil državnik pravdnik ustreljen itd.

Kako je mogoče, da je napadalec ušel iz okrajnega posloplja, vprašuje ljudstvo. Okrajno posloplje se ne nahaja sredi divljine, ampak je sredi Chicaga. Prazno tudi ni ob večerih. Počila sta dva strela in iz poročil ni razvideti, da sta povzročila razburjenje v posloplju. Le šerif Peter M. Hoffman in njegov glavni pomočnik, oba oborožena, in mrliški oglednik Oscar Wolf so skočili na mostovž in so videli Currana teči s samokresom za pobochnikom, pripoveduje poročilo dalje.

Zakaj je Curran tekel s samokresom v roki in ni streljal, vprašuje ljudstvo. Zakaj se ni sta poslužila samokresov šerif in njegov glavni pomočnik, je drugo vprašanje, ki ga ne rešuje poročilo. Zakaj niso tudi drugi ljudje v okrajnem posloplju slišali oddanih strelcev? Ali ni bilo nikogar v posloplju razen navedenih oseb? In tako je še veliko drugih vprašanj, na katerih želi ljudstvo odgovor.

STRUPENA KOBRA POVZRO- ČILA STRAH NA LADIJI.

Boston, Mass. — Parnik "Sandon Hall" je plul iz Cejlona v Ameriko. Vkrcaj je strupene kače, ptice in druge indijske živali za ameriške živalske vrte. Na potu je začel v velik vihar in velik val je razbil kletko, v kateri sta bila zaprti strupena kobra in zelena bičevka. Mornarji so bili večinoma Laskari, ki so bežali na vse strani. Dva dni niso hoteli delati, ker so se bali strupenih kač. Naposled se je Charlie Franku, ki je imel pod svojim nadzorstvom te živali, posrečilo ujeti v zanko obe kači.

TUJEZEMCI ME- ŠAJO KAŠO NA KITAJSKEM

TOVARNARJI IZKORIŠČAJO
DOMACINE.

Delati morajo po trinajst ur dnevno za nizko mezd.

New York, N. Y. — Naj plaše-jo kapitalistični listi o dogodkih v Kitaju, kar hočejo, faktov ne morejo utajiti, ki jih objavljajo moške, ki so na glasu kot pedagozi. Tako pravi n. pr. dr. Charles K. Edmunds skozi sedem-najst let predsednik Kantonskega krščanskega učilišča, ki se zdaj nahaja v New Yorku: "Mislim, da bi bilo za tujezemce boljše, ako bi manj ostro ravnali s Kitajci." Edmunds je prejel dve brzojavki, ki govorita, da nemiri niso obrnjeni proti tujezemcem.

Edmunds meni, da se da opravičiti, ako v Šangaju ne ljubijo tujezemcev. "Domači delavci imajo pravico protestirati proti razmeram, v katerih delajo," nadaljuje Edmunds. "V bombaznih tovarnah, ki so lastnina Japoncev in Britov, delajo žene in otroci za majhno mezd. In po trinajst ur na dan. Prav nič izrednega ni, ako se vidi mater vzeti svoje dete v tovarno, ki leži potem na tleh, okoli njega pa frči bombaž, mati pa dela pri statvah. Otroci, ki so stari komaj osem let, morajo delati po trinajst ur na dan. Mezda je tako visoka, da ne zadostuje za nič drugega kot za golo življenje."

"Ko so zastavkali delavci, so dijaki simpatizirali s njimi in so organizirali demonstracije v naselbinah tujezemcev. Demonstranti niso bili oboroženi. Sikovska policija, kateri zapoveduje Britje, je streljala v ljudsko gnečo na ulici. Prav gotovo ne pomaga, ako se ob času stavke strelja na neoborožene ljudi. Vi ne morete z zapadnimi metodami reševati delavskih vprašanj v Kitaju. Delavsko gibanje je tamkaj še v povojih in sedanje sitnosti so le znamenje narasajoče bolečine, ki spremlja razvoj starega Kitaja v moderne-ga."

Edmunds nato nadaljuje, da so Kitajci zelo občutljivi, tujezemci pa postopajo z njimi brezobzirno. On meni da večkrat streljajo tudi na tujezemce, ker tujezemci gredo nalašč med vojaške oddelke, ki streljajo.

NEPROSTOVOLJNE POČIT- NICE.

Fall River, Mass. — Kadar gredo kapitalisti na počitnice, ne vprašajo delavcev, ako jim dovolijo preživeti nekaj tednov ali mesecev v letovišču. Tudi delavcem ne dovolijo kapitalisti počitnice, kadar si jih pože. Delavci imajo takrat počitnice, kadar odločijo gospodarji, da morajo ostati doma.

Tako se je zgodilo tudi tukaj. Okrog dva tisoč delavcev, ki delajo v tovarni Kerr Thread kompanije, ki je le podružnica American Thread družbe, bo prejelo neprostopoljne počitnice. Družba je nabila obvestila po tovarni, da delavci ostanejo za deset dni doma in sicer od 3. do 13. julija. Mezde seveda ne bodo prejele za ta čas.

Tovarna za sukanec American Thread družbe v Willimanticu je še vedno zaprta, ker delavci niso hoteli delati za znižano mezd. Na ta način dajejo kapitalisti delavcem počitnice.

POBOJNIKI ŽE PROVOCIRA- JO RUDARJE.

Sydney, N. S. — Stavka rudarjev še vedno traja, dasiravno je tukaj več ko pet sto vojakov z raznim orožjem. Pobochnikom je zdaj vzrastel pogum in provocirajo rudarje, da bi jih zapeljali k nepostojnim činom.

Civilna vojna v Pekingju

Cang je prehitel Fenga in okupiral del mesta. Pekingški delavci, ki se pripravljajo na generalni štrajk, zahtevajo prelom z Anglijo. "Življenje za življenje", je klic v Šangaju. — Senator Borah je proti ameriški akciji na Kitajskem.

London, 17. jun. — Tukajnji diplomatični krogi so bili sinoči informirani, da je začela kitajska vlada na sugestijo iz Moskve pozvati kristjanskega generala Feng Ju-hsianga, naj okupira s svojimi četami Peking. Japonski poslanik je nato brzojavil mandžurskemu diktatorju Cang Tso-linu v Tientsin, naj prepreči Fengovo okupacijo. Cang je hitro poslal svoje čete in zasegel severna in vzhodna vrata. Poležaj v Pekingju je skrajno napet.

Tokijo, 17. jun. — Japonska vlada je poslala še štiri bojne ladje v kitajsko vodo.

Šangaj, 17. jun. — Včeraj jutraj so se v Šangaju pojavili plakati, ki naznanjajo, da za vsakega ubitega Kitajca bo moral eden inomec dati življenje. Uboj Angleža MacKenzieja je bil izvršen po tem novem programu.

Cung Kiang, 17. jun. — Kitajski izredniki so včeraj napadli in razdejali japonski hotel in težko ranili enega japonskega pomorščaka. Val japonski civilisti so pobegnili na japonsko bojno ladjo.

Washington, D. C., 17. jun. — Državni departament je bil danes informiran iz Pekinga, da se pekingški kulji pripravljajo na generalno stavko. Delegacija delavcev in dijakov je včeraj predložila kitajskemu zunanjemu uradu spomenico, podpisano od 15,000 delavcev in dijakov, z zahtevo, da mora kitajska vlada takoj pretrgati diplomatske stike z Veliko Britanijo.

Washington, D. C., 17. jun. — Senator Borah, predsednik senatnega odseka za zunanje zadeve, je v torek dejal, da on nasprotuje ameriški intervenciji na Kitajskem.

"Položaj je nedvomno resen, a ne toliko, da bi bila potrebna kakšna akcija s strani Združenih držav. Amerika nima imperijalističnih težej na Daljnem vzhodu in ameriško ljudstvo želi Kitajcem, da dosežejo svoje pravice. Osebnost sem za to, da velesile čim prej odpravijo inzventorijske pravice na Kitajskem", je rekel Borah.

OBRAVNAVA PROTI SHER- HERDU.

Chicago. — Miss Isabelle Pope, zaročenka mladega milijonarja McClintocka, ni prinesla s svojim pričevanjem tistega uspeha državi kot so pričakovali tožitelji. Zagovorniki Shepherd so na drugi strani izveliki iz pričee precej ugodnosti za obtoženca. Shepherdovi odvetniki so v sodni dvorani razglašili njena ljubavna pisma, katera je pisala McClintocku. V teh pismih govori Isabelle zelo spoštljivo o Shepherdu in njegovi ženi; najmanjšega očitka ni v listih napram varuhu njenega pokojnega zaročenca.

Priča, ki sledi zaročenki, je "dr." Charles C. Faيمان, kateri je na podlagi obtožnice dal Shepherdu tifusove bacile za umor McClintocka.

DEMOKRATJE SO ZA WAL- SHA KOT PREDSEDNI- ŠKEGA KANDIDATA

Washington, D. C. — Demokratični političarji v glavnem mestu pozdravljajo vest, da bo senator Walsh iz Montane predsedniški kandidat v bodoči volilni kampanji.

Walsh odpotuje zdaj v Evropo, da študira ligo narodov in njeno sestavo.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jasno in gorko; južni in južno-zapadni vetrovi. Sonce izide ob 5:14, zaide ob 8:28.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (liven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincin \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR
Datum v oklepaju n. pr. (May 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Občut potopi starih in novih dni

(Dalje.)

Vzemimo si v misli, da bi vulkan Krakatav stal na Dunaji in da bi se bil tamkaj razpočil, tedaj bi se njegovo grmenje ne ališalo samo po vseh evropskih deželah, ampak razlegalo bi se ne le od Atlantikega morja do Uralakega hribovja, temveč zadevalo bi tudi po obrežjih Aralskega jezera. Tudi bi se slišalo to grmenje celo pri Kampiškem morju, pri iztoku reke Evfrata v Perzijsko morje in tudi na severnem konci takozvanega Rdečega morja in tja čez večji del puščave Sahare, noter tja onikraj otoka Madeire. Nobeden drugih vulkanov, kar jih ve zgodovina naštet, pri izmetovanju ni zagnel tuljenja in grmenja svojega v tako daljne kraje.

In kakšna silna moč je gnala ta grom po zraku na vse kraje, spoznava se med drugimi prikazi iz tega, da je v Bataviji, dvajset milj od ognjenika Krakatava, nih tega groma radej pograsil vse luči po mestu, katere so bili prižgali po dnevi, ker je ta dan solnce od črnih oblakov otemnelo in iz temnega neba pepel na zemljo sul, kakor kadar sneg na debelo mete.

Krakatavov razpok je zračno odfaj naše zemlje tako silno hipnil in tako močno valovje po zraku zagnal, da se je krog in krog zemlje podilo in po vseh deželah spoznalo v trepetanju živega srebra po barometrih. To zračno valovje je imelo toliko moči v sebi, da se ozračje ni moglo poprej pomiriti, predno ni valovje njegovo svoje moči izgubilo s tem, da je obhodilo večkrat zapored pot krog in krog zemlje, akoravno je vedno pekalo od tega, da se je brusilo ob hribovje, ki ga je zadevalo na svoji poti.

Razpok Krakatavovega ognjišča se je dogodil pod morjem ter je z vulkanski goro vred vzdignil dve tretjini otoka in Bog ve koliko morskih voda s seboj kvišku v megleno okrajino ozračja. Kdo pa bi mogel popisati, kdo izustiti strah in kar se je odprtem brezdu zdej godi! Morje od vseh strani buhne noter, strašno vre in kipi, kakor bi se mu svoje dno hotelo kvišku dvigniti in odpreti se do oarčja zemlje. Silovita je bitev protivnih valov, kateri se na tej strani kvišku vzpenjajo, na oni pa nazaj v brezdu grme. — Kar poznamo pevskega oduševljenja polnih obrazov silovitih pomorskih prekučij, ne prilaga se tu nobeden bolj nego Homerjevi, ko prepeva v dvanaistem spevu prekrasne svoje "Odiseje" mornarjem preteče nevarnosti imenitnih morskih vrtincev, znanih pod imenom "Skila in Karibda", rekoč:

"Skila na desni strani, na levi divja Karibda, Gladno valove v prepad arjaše solnate morja. Karat taluje, divja kot komet na silovitih ognjih.
Kajna val iz brezdu se zmea in kvišku brizga, Z belimi penami skali obolnih vrhe sagre.
Kadar porja potem valove solnate morja, Kajna se zmea pogrupe v prepad, in strahno v okrogu
Grom po skalovju doni, globoko sine krenen Blate črna in murla in blada grom jih prina."

Nekaj jednaki obraz se nahaja pri Schillerji v spevu o "votopu", katerega odlomek, kakor zgoranji po prevodu Jovana Vesela-Koneskega tu pristavljam:

"In ker se vstopi na skalni kraj, In gleda v strahovni vodnat, Karčilo tulenje divi smol, Karčilo tulenje gladno v prepad, In kakor bi v daljini oblaku gromel, Jih blaje rjovrski poneče trol.
Vah se in hita in vre in kipi, Kot voda in plamena hlap, Do nola brizgajo se megla slap, Neudomno gletiska se slapom slap, No da se izprazni strahno trol, In misli, da morje bo morje trol.
Napolej premeni se divja oblast, In črna megla se razlaja, Odpru solnate vrhove se past, Razor solnate vrhove se past, In kakor se zagnan povrti bregovi Gromijo v krenjo blizni valov."

Dobro se še v mislih ozmimo nazaj na to grozno prigodbo. Titanu podoben je vulkan, ko je sam sebe končal, zagnal je stranske alape morske vode in poleg še več kot polovico otoka iz tal proti nebu gori v meglo! Zemlja v megli! Komu je to podobno? Ali ni na vides, kakor da je priroda izgubila oblast svoje teže, svojega natezanja in padanja svojega na tla? V tem, ko se je vzdignil ognjenik s toliko vode in zemlje v meglo, zagnalo se je bližnje morje s tako silo v izprazneno brezdu vulkanovo, da je od moči pritokove in neukro-

čenega ognja vzdignilo se hribovju podobno morako valovje, katero je nasičeno silovitega gibanja in prisljano od teže voda se zagnalo na vse kraje okoli in planilo tja po primorskih obrežjih bližnjih otokov. Manjše otok kakor n. pr. Sebesijo, je to valovje popolnoma obilo, kakor da jih je bila sila pogreznila pod morje in je pokončalo na teh otokih do malega vse, kar je bilo na njih tleh živega. To ni bila samo povodenj, bil je za te kraje občut potop.

Valovje tega potopa se je še na Javi v mestu Anjerji, nad šest in pol milj daleč strani od Krakatava na zahodni strani Jave, vzdigovalo še nad 35 metrov visoko ter se je udilo neizrečno hitro po suhem na okrog in je pokončalo pesek po tleh! Zopet in zopet je planilo razuzdano morsko valovje daleč po otoku s takšno silo, da je celo zavrževalo pred seboj vode in reke na otoku, v deželo nazaj proti njihovi izviro! Nastopila je gosta tema, skrilo se je solnce šestindeset ur dolgo za pepelnatimi oblaki. Kar ljudji ni potonilo pod tem potopom, strahla jih je huda ura a polivi, z grmenjem, z vročim pepelnatim dežjem in s potresom, kakor bi vse prirodne prikazni oznanjale sodni dan.

Toda strašno razdejanje se je rodilo v malo ali celo nič ne uvaževani temni gori Krakatavu, ko se je goreča v morje pogreznila. Koliko hujša bi morala biti razdrtja in povedanj, ko bi takom tisoč in tisoč let podzemeljski ogenj in izbluji kakih deset ali dvajset ognjenikov na Javi na priliko, tako izpodjedli bili njih podnožja, da bi se vseh deset ali dvajset gorečih gora na jeden hip v morje potopilo! Mogoče je gotovo, da bi se bilo kdaj več ognjenikov zajedno pogreznilo pod morje, kar se je morebiti takrat zgodilo, ko se je zgodil bližnji takozvani vesoljni potop.

Poročajo pa tudi starodavni azijski spomini o tako silovitih vrtinčnih prikazih po zraku in po morji, da bi bila od hudournih vrtincev utegnala napraviti se povodenj starega zakona.

Ako se ozremo na dogodbe novejših časov, pozvemo, da se je v Aziji l. 1787. 12. dne oktobra vzdignil tako silen vrtinec, da je tok reke Ganga obrnil nazaj in reko še nad 14 metrov od navadnega toka zagnal kvišku! Tedaj je nastopila poplav Gangovih voda tako široko okoli po suhem, da bi bilo neki v jedni sami noči še nad 3000 ljudi utonilo. — Ali ni taka povodenj tudi precej podobna občnemu potopu?

O starodavnem potopu, kateri se menda ujema z vesoljnim biblijskim potopom, vedo tudi kinške pripovedi kaj povedati, rekoč: "Ko je velika povodenj se vzdignila proti nebu, ko je voda po gričih hitela kvišku in objemala hribovje, takrat so grozno mrla prestrašena ljudstva."

Neumemo je zdaj še preiskovalcem prazgodovinskih dogodbe in ljudskih pripovedij, kako so prišle tudi nekatera južno ameriška ljudstva do jednakega prirovi o vesoljnem potopu. Ali so doživela v starodavnosti še precej omikana ljudstva v Peruju, po imeni Inkas posebni svoj potop ali so pa doživela združena še z azijskimi ljudstvi skupno z Asirci jedini biblijski potop; — ali so stale njih dežele v tistih davnih časih še v kaki zvezi med seboj — kdo to ve?

Kakor menijo geologi, dogodil se je potop starega testamenta ob spodnjem Evfratu, kjer je pokončljiva povodenj potopila na široko mesopotamske ravnine. Vzrok temu potopu je menda bil močni potres, izvirajoč iz rokava Perzijskega morja, in mogoče se tudi dozdeva, da je med potresom prihrul vrtinec iz Perzijskega morja od južne strani proti Evfratovim vodam. — Poročila drugih ljudstev ne dopuščajo misliti, da bi bila segala ta povodenj nad spodnji del Evfrata in Tigra in celo ne, da bi se bila potopila vsa suha zemlja vsega sveta.

(Dalje prihodnjič.)

Strelna udarila v najvišje poslopje na svetu.

New York. — Dne 16. junija je strelna udarila v newyorški "habilonski stolp", 37-nadstropno poslopje Equitable v finančnem distriktu, ki je največje pisarniško poslopje na svetu. Treski je odmeval po kanjonih med nebotičniki kakor eksplozija.

ŽARKOMET

Bog ali gorila!

Bryan pravi, da po drevesu njegove rodovine ne plezajo opice. Nasprotniki evolucije pojejo v zboru za Bryanom: Mi nismo bratje gorile! Mi smo ljudje po boži podobi! —

Na drevesu Bryanove rodovine mogoče ni opic, lahko pa so morski roparji, davilci otrok in daleč v ozadu kanibali, v primeru s katerimi je nagrsa gorila najboljši gentleman. In kanibal je tudi po božji podobi!

Čudna je ta reč z božjimi podobami! Vzemimo avstralskega "buamana". Po svojem obrazu se malo razlikuje od gorile. In vendar je "buaman" človek, ustvarjen po božji podobi, na podlagi biblije! Ti divjaki jedo kače, gose in celo svoje lastne otroke ter prešajo pitno vodo iz žab. V Afriki je zamorsko plemo, ki nastik ptičem žre drevesne črve.

Če bi imeli izbirati med "buamani" in šimpanzi, da prespim z njimi eno noč, bi brez pomišljanja vzel šimpanza.

Povejte vi, mr. Jerič!

Mr. Jerič pri franciškanskem listu me poziva, naj povem dogodek z neke konvencije, ko se je neki delegat podal na konvencijo s svojo ženo, a potem se je vrnil sam.

Meni ni o tem nič znanega. Prosim torej Jeriča, da on pove vse natančno. Povejte poteno, odkrito in brez ovinkov; povejte tudi imena. Stvar me vsekakor ne zanima dosti, toda če mi mr. Jerič koga obtožiti kakaga nečastnega dejanja, je njegova dolžnost, da to stori. Ni treba molčati kot je kutarska navada.

Pertinentna vprašanja.

Ali je republika Haiti že zahtevala odškodnino od Združenih držav za nepostavno odvzeto lastnino njenih državljanov?

Za ameriške demokracije na Kitajskem!

Ameriški kapitalistični listi se že napovedali vojno Kitajcem.

Nagrobni kamen.

Neki Francoz, ki je prišel v New York in zagledal kip Svobode, je vzkliznil: "Kako lep spomenik! Tudi mi postavljamo lepe spomenike slavnim Francozom, ki so že mrtvi!"

RAZNO

Razprava brez glavnega kvitca. Rumunski Caruga se piše Terente in je bil zadnja tri leta strah in groza obdonskega prebivalstva v Rumuniji. Zlasti strašno in neumljeno je gospodaril ob izlivu Donave v Črno morje. Bil je strah ne le domačega prebivalstva, ampak tudi orožništva in vseh varnostnih organov ter je dobil radi tega pridevek "kralj močvirja".

Pred približno letom dni so dobile oblasti Terenta v roke. Po vsej Rumuniji je takrat zavladalo nepopolno veselje, saj je vsakdo upal, da bo njegove strahovlade konec. Obenem s poglavarjem rumunskih razbojnikov so orožniki prišli še pet Terentovih tovarišev. Veselje nad to srečo pa je bilo zelo kratko. Terente je neko noč izginil iz zapora, kakor da ga je pošla zemlja. Oblasti so uvedle preiskavo, toda mu niso več mogle priti na sled. Zato so tem bolj zastražile njegovo tovarišijo, katero so preiskovalni sodniki pridno izpraševali, meneč, da se jim mogoče posreči izbiti kako tajnost iz razbojnikov. Toda zasliševanja niso prinesla ničesar v tem oziru. Razprava proti Terenti se mora sedaj vršiti v odsotnosti glavnega obtoženca.

Medtem ko se začne razprava proti Terentovi družbi, pa prihajajo iz inozemstva čudne novice. Rumunski listi pišejo, da se je razbojnik srečno otresel zasledovalcev in da se nahaja nekje daleč od domačih krajev, kjer se je baje poročil z bogato žensko, kateri je imponiral njegov pogum. Ta ženska je multimilijonarka, čemur se ni prav nič čuditi, ker je naposled tudi Terente milijonar. Njegovo premoženje, katerega je nakradel, je tako ogromno, da se sploh ne da oceniti.

Terente bo radi svojih zločinov nedvomno obsojen na smrt, toda če ga ne dobe varnostni or-

Mož, mož, ne baba! Trunk nam je naredil dolgo dolgo pridigo. Ali ni škoda časa in papirja, gospod Trunk? Vidi se, da imate obojega dovolj. Cela pridiga je bunk. Bodite saj malo moža in odgovorite direktno in brez ovinkov na moja vprašanja. Ni se treba razlivati čez cele strani. Kratko, stvarno in jedrnat!

Plačajte, da bo pokalo!

Dnevna vest: Pariški listi pišejo, da se 100,000 Američanov odpravila na počitnice v Francijo. Listi pozivajo vlado, naj naloži na Amerikane en dolar danka vsak dan, dokler so v Franciji.

Podpiram! Dolar za vsak dan. Naj plačajo salamski potepuhi, ki pozabljajo na prelepo patrijotično geslo: See America first!

(Če bi bil Mussolini pameten, bi naložil enak davek na tiste potepuhe, ki hodijo prodajat zijala v Rim. Ampak Mussolini ni pameten.)

Vročina dehuje ...

Hugo Bren se je zopet oglasil. Povedal je, da je vsak duhovnik drugi Kristus.

Ako bi tiste lesene barake v Lemonju, katerim pravijo "Marija Pomagaj na Brezjah", naložila napla "Norišnica za slovenske franciškane v Ameriki", tedaj bi barake bile ne ravno kulturne, pač pa človekoljubne zavod.

Dogodek št. 101.

Leta 1922. sem se razgovarjal z nekim Srbom o Jugoslaviji. Srb je na vse pretege hvalil kako je zdaj vse lepo in svobodno v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jaz mu pa rečem:

"Eh, ni vse tako lepo in svobodno ne. Zakaj pa vlada razpušča občinske svete na Slovenskem?" Ravno takrat je bil razpuščen občinski svet v Ljubljani. Srb mi odgovori: "To je bilo potrebno. Narod se mora prej izobraziti, predno je zrel za svobodo in sposoben, da se sam vlada." Hitro ga zavrnem: "Veš, brate Srb, zdaj sem pa izobražen. Ni več ni treba govoriti z menoj. Kadar bodo Slovenci tako izobraženi, da bodo z batinami pretepali Srbe in klanjali se kralju, bodo menda zreli za svobodo." — Peter Slabe, West Allis, Wis.

K. T. B.

gani kmalu živega v roke, ne pomeni ta obsodba nič. Prebivalstvo v okolici Brajle trepeče zopet v strahu, da ne bi se Terente vnovič pojavil ter skušal z novimi zlo čini dokazati, da je napram njemu brez moči.

IZ PRIMORJA

Upokožitve primorskih učiteljev. — Na lastno prošnjo so bili upokojeni: predsednik Učiteljske Zveze v Trstu Anton Germek, začasní voditelj rojanske šole Fran Fonda, šolski voditelj Josip Gorkič (Opčine), Ciril Valentič (Katinara), Ivan Dancu (Sv. Ivan), Ivan Krasevic (Barkovlje) ter Alojz Krišchan-Cloziato (Skeđenj).

Binkošti v Postojni. — Letošnji binkoštni prazniki v Postojni so bili zelo živahni. Jama je bila izvrstno obiskana, propaganda za obisk je bila sijajno organizirana. Iz vseh krajev Italije so vozili posebni vlaki, ki so pripeljali toliko gostov, da je bila v nedeljo in ponedeljek v Trstu velika zadrega za prenočišča. Posebno živahen je bil avtomobilski promet med Postojno in Trstom. — Uprava jame se ni strahla nobenih stroškov in je storila vse, da je pospekila dober poset. Postojnčani so oba praznika dobro služili. Steti jim je treba tudi v posebno čast, da niso odirali gostov.

MACHILLAN NA POTU NA SEVERNI TEČAJ.

Boston, Mass. — Kapitan Donald B. MacMillan je v sredo popoldne poletel na enem svojih e-poplanov v Wicasset. To je prvi korak njegove poti na severni tečaj. V njegovi ekspediciji so tri letala in parnik "Peary". Ekspedicija zapusti Wicasset v soboto. To je že deveto MacMillanovo potovanje v polarne kraje.

Agitacije za "Prosveto"

O epidemski blaznosti

Spisal Fran Goesti.

Zgodovina nam našteva več primerov, da se je neke vrste blaznost pojavila v večjem obsegu ter se v kratki dobi toliko razširila, da jo smemo imenovati naravnost epidemsko.

Velik je bil vpliv križarskih vojen. Krščanstvo se je takrat prelepo razcvetelo in je praznovalo tisti čas svojo junaško do-

bo. Papeška moč je dosegla svoj vrhunec, a tudi vladarji so si pomnožili svoje imenje in svoje dohodke; plemenitiki so si pridobili mnogo veljave, mesta so se povzdignila, kmetje si nekoliko pomagali, trgovina in obrt- nost sta se razcveteli, znanosti in umetnosti so se pospeševale.

Tolik preobrat je našel na vseh progah duševne in gmotne pro- sve te seveda velik odmev v živ- ljenju in mišljenju zapadnih na- rodov. Pravi smoter, za katerega se je navduševalo toliko hrabrih viteзов in junakov, se

pa ni dosegel docela; svete de- že le so bile le za malo časa ote- že nevernikom, in da bi le-te po- polnoma pregnali iz onih krajev, za to je bilo na zapadu vedno manj moči in volje. Tedaj pa se je pojavila čudna nova prika- zen: križarska vojna otrok.

Leta 1212 je trdil na Franco- skem neki pastir, Etienne (Ste- fan) po imenu, da se mu je sam zveličar na paši prikazal v podo- bi ubogega romarja ter ga po- zval, naj gre dečkom svoje dobe oznanjvat sveto vojno. Na Nemškem pa je oznanjeval kri- žarsko vojno deček Nikolaj. — Francoski romarčki so potovali, povsod gostoljubno sprejeti, pro- ti Marseillu, kjer so se ukrcali. Toda dve njih ladji so se na mor- ju v viharju potopili, ostale pa so brezbrojni in brezvestni kupci polovili ter otroke prodali v su- žnost. — Otroci iz Nemčije so ro- mali čez Alpe v Genovo. Mnogi so že med potjo poginili od gla- du in žeje in vročine ter od ne- navadnih težav na daljnem po-

tovanju. Na Genoveškem so ne- kateri v bližnjih mestih in tr- gih stopili v službo za pastirje, hlapce in dekle, drugi so se vr- nili v domovino, vsi revni in na- dolžni, nekatere pa so sprejeli i- movitnejši Genovčani za svoje; tako n. pr. je smatrala rodbina Vivaldi, ki je bila pozneje toli- imenitna, kot začetnika svojega rodu ubogega nemškega romar- ka.

Oduševljenost za križarsko vojno je bila med mladino sploš- na. Na Francoskem se je napo- tilo v sveto deželo blizu 30.000, na Nemškem okoli 20.000 otrok, dečkov in deklic od 8. do 16. le- ta. Ti otroci so bili živo uverje- ni, da brez orožja premagajo in preženo nevernike iz svetih kra-jev. A tudi mnogi odrasli ljudje so trdno verovali, da se posreči čudesna pobaeda tem nedolžnim otrokom, ter da jih vodi volja božja. — Mnogi otroci, katerih svojci niso pustili od doma, so skrivaj utekli, drugi so pomrli od žlosti, ker se niso mogli ali smeli udeležiti te vojne.

Ni dvoma, da se je takrat blaznost pri otrocih epidemski pojavila in to obenem na Fran- coskem in Nemškem. Saj je zna- no, da se v pričetku moške dobe pojavi želja po junaških činih, pogum in predznost. To gibanje pa so porabili lokavi sužnjetržci sebi v korist; pospeševali in pod- pirali so po možnosti to mladins- ko navdušenje — in to pri te- danji splošni verski prenapeto- sti in sanjivosti ni bilo ravno težko. Sužnje pa so takrat zelo ropali, kupovali in prodajali, zlasti Saraceni in Tatarji, ki so si na ta način naplenili mnogo bodočih vrlih junakov in pa kra- sotice za hareme. —

Zgodovina nam poroča še o drugih primerih otroške poto- žljivosti. Leta 1458 so romali o- troci k Sv. Mihaelu v Norman- dijo. Večinoma so otroci že med potjo pomrli lakote in mraza; kar jih je ostalo, so jih sužnje- držci polovili ter poslali v rob- stvo. Tudi znana pravljica o podganolovcu (uporabljena v Wolffovem eposu in po le-tem tudi v Nesslerjevi operi), ki je iz osvetoželjnosti privabil z glasbo ter ugonobil vse otroke nizozemskega mesta Hamelna, ima najbrže nekaj slične zgodo- vinske podlage.

II.

Druga, po raznih krajih raz- širjena bolezen je bila manija za ples in skakanje.

Bilo je l. 1012 na sveti večer. Verno ljudstvo se je zbiralo v cerkvah k polnočnici. A v Kol- bingu na Danskem se je sešla dvanašterica kmetov v krčmi in plesala ves čas, ko se je oprav- ljala služba božja. Zato pa jih je duhovnik proklel, in za kazno so morali celo leta pisati. Tako nam pripoveduje pobožna prav- ljica, menda najstarejša beležka o skakačih. Nekoliko pač opomi- nja na to prikazen oni divji in razposajeni ples, s katerim so slavili Grki in Rimljani boga Bakha in pa ples, s katerim se dandanašnji razposajenci praz- nujejo Pusta.

Ples je sploh pravzaprav ver- skega izvora; saj je v vseh po- ganskih verah bistven del bogo- služja. Tudi pri skakačih in ple- sačih zasledimo povsod verski verski moment. Leta 1375 je za- čelo v Utrechtu na mostu naen- krat dvesto ljudi plesati, in trdi- li so, da ne morejo popreje pre- nehati, predno ne pride duhov- nik a sv. Telesom njmo; a most se je udrl pod njih težo in po- tonili so. — Leta 1375 je začelo ljudstvo v Aachehu v več cer- kvah in trgih naenkrat plesati in skakati, in odtod se je ta bo- lezen razširila brzo čez Holandi- jo in Belgijo ter ob Renu. Tako se je pojavilo v Koelnu petsto, v Metz u tisoč plesalcev in skaka- čev. Tožili so o raznih boleznih tiskah; morali so jih ovijati z mokrimi cunjami, in potem jim je odleglo. Kot vzrok svojega stanja so navajali, da se jim zdi, kakor da bi stali v krvi, ki jim sega do ust, in boječ se, da ne bi se v nji utopili, so morali skaka- ti. Tudi so imeli razne halucina- cije. Mnoge so smatrali za obsede- nce in jih slovesno zaklinjali, in to je ba je nekaterim poma- galo.

Leta 1418 so se pojavili plesa- čii v Strassburgu, štirinadest mož in žen; ozdraveli so šele, ko so jih v svečani procesiji pe- ljali h kapelici sv. Vida. (Odtod izhaja tudi ime "choresa major st. Viti" in nemški "Veitstanz"). — Da bi se bila pozneje ta bo-

lezen še kdaj ponovila v tolikem obsegu, ni znano.

Plesači so se protivili tudi du- hovščini in tedanji modi, zlasti ondašnjemu obvalu, kljunasto zavitim čevljem; bili so torej ne- kakšni reformatorji. Šeasoma so se jim pridružili razni lahkoživ- ci in, hlineč njih bolezni, stregli svoji razkošnosti in polnosti.

Ta bolezen je vsekako zelo za- nimiv pojav ter spominja na ti- sto vrsto blaznikov, ki jim pravi- vojno manjajki, ki se ure in ure neprestano zvijajo in skačejo v najraznejših in najnapornejših pre- gibih, ne da bi se utrudili.

Tudi otrok se je prijel ta bo- lezen. Leta 1237 jih je več ne- go sto skakaje in plesaje poto- valo iz Erfurta v Amstadi, ki je dve milj oddaljen; več jih je od prenapornosti pomrlo, drugi pa so se baje do smrti tresli spričo- čudne živčne bolezni.

Kdo še ni nič slišal o taran- tizmu, tistem konvulzivnem ple- su in skakanju, katerega s svo- jim pikom baje povzroči v Ita- liji živeča tarantela? Dasiravno sodimo, da je pri tarantizmu tu- di nekoliko domišljivosti in pa nekoliko sleparstva, vendar je nekaj analogije med njim in pre- je opisano blaznostjo. —

Skakači so se prikazali v 16. veku tudi na Slovenskem. V Ko- toru plešejo še dandanašnji na čast sv. Tripuna (Trifone) pose- ben, zmerom hitrejši in hitrejši ples. Na Zalostni gori poleg Mo- kronoga še romarji "vrtec igra- jo." Znamenita pa je procesija v Echtenachtu na Luksembur- ški, ki je neki od leta 1376, goto- vo pa s konca 15. veka ohranila kot cerkveni obred do današnje- ga dne; vsaki binkoštni torek gre procesija pod vodstvom du- hovščine a cerkvenimi prapori in križi v cerkev h grobu sv. Willi- broda. — Otroci, dečki in dekli- ce, mladeniči in dekleta, moške in žene, po stanu in spolu ločeni, v vrstah po štirje do šest v eni vrsti se drže z rokami za robec ter pojo litanije sv. Willibroda, pomočnika v vseh nadlogah. Po pet stopinj naprej in po tri na- zaj, včasih tudi po tri naprej in po eno nazaj, skačejo po ritmu glasbe, ki je jako všelega zna- čaja. Za pot nekaj čez tisočdve- sto stopinj rabijo skoro dve uri, udeležencev je neki očividec na- štel plesalcev čez osem tisoč, godev čez sto in in pevcev se- demsto. V odtodni cerkvi neka slika iz leta 1553 predstavlja to procesijo. Leta 1777 je volilni knez Klement Vaclav Trierski prepovedal godbo in ples pri pro- cesiji, cesar Jožef II. pa ves iz- prevod. Vendar so se morale prepovedi spričo ljudske razbur- jenosti preklicati, in procesija se obhaja še dandanes.

V Sevilji plešejo deški pevci

v cerkvi. Tako se je ohranil tudi še drugod spomin na plesaje in skakače. Na Slovenskem se na- haja sledovi o plesalcih raz- že omenjenih cerkvenih pleso- še po Stajerskem, Kranjskem, Goriškem; le-tu so se skakači leta 1584 pojavili pri sv. Luciji blizu Tolmina. — Nekotke so rodnosti s plesastvom kaže- tud nekdanji običaj, ki je bil razši- jen po nekaterih naših krajih, da so se kmetje procesije sv. Tele- sa udeležili na konjih, kakor nam Valvasor poroča.

III.

Plesačem in skakačem so bi- nekoliko podobni bičarji. Prvi so nastopili v Italiji v onih vi- sih, ko je dežela mnogo trpe- po borbah med cesarji in pape- Leta 1260 so se začele na otoku Siciliji zbirati velike tolpe spo- kornikov, ki so s procesijami po- tovali od kraja do kraja ter dru- drugega bičali. (Tisti čas so se pojavili tudi na Dunaju). S sve- čami v levici, vedno se bičaje, se pomikali v procesijah po ul- cah ter napovedovali gorje vs- mu človeštvu, ako se ne spoko- — Čez Alpe so se razširili po- nemskih in slovanskih deželah krog l. 1920 so se prikazali v O- gleju. Pri ljudstvu so bili pr- ljubljani, a mogotci so jih pr- ganjali, češki in poljski kralji a- jih siloma iztirali.

(Konec prihodnjic.)

Agitirajte za "Prosveto"

SAMO 6 DNI PREKO

s ogromnimi parniki na obo-
PARIS - 27. junija
FRANCE - 11. julija
HAVRE - PARISKO PRISTANIŠČE

Kabine tretjega razreda s univ-
niki in tekočo vodo za 2, 4 ali
oseb. Francoska kuhinja in piš-
čala.

French Line

109 N. Dearborn St., Chicago, Ill.
ali lokalni agentja.

DA SKUHAŠ DOBRO VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, slad-
in vse druge potrebščine. Posku-
in se prepričajte, da je doma pri-
kuhani vedno la najbolj in naj-
nejši.

Grocerijam, sladničarjem in v-
dajalne železnice damo priprave-
pust pri večjih naročilih. Pišite
informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
časnike, knjige, koledarje, letake itd. v sloven-
skem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem,
angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE
VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TI-
SKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N.
P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue,
Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-
MENA POJASNILA.

ŽRTVE

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Dalje.)

Čim bolj se je bližal dan, ko se je imela ob-
ravnavati pričet, tem večje vznemirjenje je vi-
ladalo po dvorani. Nestrpnost se je brala na ob-
razu vsem, ženskim in moškim, barabežem in
olikancem... Naposled se vendar odpro vrata,
in v dvorano prikrevsajo porotniki ter sede-
jo odmenjene jim prostore. Različni stanovi so
bili zastopani med njimi: bil je zastopan toliko
obmoilovani kmečki stan, bili so med porotniki
obrtniki in trgovci, da, celo bivši častnik, ki pa
je zdaj tožil neke vino črez ulico, je bil odbran
Manici za sodnika...

Možem se je poznalo na obrazih, da se za-
vedajo važnosti svoje naloge, kajti držali so se
vsi brez razločka resno, akoravno so se sukale
njih misli v resnici večinoma okoli stvari, ki
niso bile s sodno dvorano v nikaki zvezi...

Za načelnika porotnikom pa je bil izvoljen
čevljarski mojster, čigar ugled je izhajal od-
tod, da je po raznih zborovanjih nastopal kot
govornik. Mož je imel malo misli, malo pamet-
nih besed, a mogočen glas... Če je govoril, je
vezal otrobe, a imponoval je pogum, s kate-
rim je nastopal. In ker je s svojim kričanjem
navadno prevpil vse druge in s tem tudi marsi-
kaj dosegel, je bil prišel pri tistih, ki so ga po-
znali, do nekeake veljave; tisti pa, ki ga natanč-
neje niso poznali, so ga sodili po tem, kar so
čuli praviti o njem. In tako se je bilo zgodilo,
da je bil za načelnika porotnikom izvoljen on,
a ne bivši častnik, ki je po tihem upal, da do-
leti njega ta čast, in se je zdaj nemalo srdil,
da so v njega manj zaupali nego v takega na-
vadnega človeka...

Sicer pa je bil načelnik porotnikov jako
postaven mož in je nosil svojo brado prav po
aristokratsko, kar je bilo tem bolj čudno, ker
je bil hud demokrat. Po njegovem prepričanju
in njegovih nazorih ni bila glava poglavitni del
človeškega telesa, namreč roke, in zato je mrzil
vse one, ki so delali z glavo ter napenjali svoje
mozgane, in čislal je samo navadnega delavca
z žuljavimi rokami. Navzlic temu pa je imel
sam lepe bele in mehke roke, kajti dotaknil se
ni nikoli kaknega ročnega dela, ampak je svoje
delavce samo nadzoroval ter gledal na to, da so
pridno delali in mu kolikor mogoče zaslužili...
Kakor se v življenju čisto praksa bistveno raz-
likuje od teorije, tako je tudi on drugače go-
voril, drugače ravnal... A tega mu ni zameril
nihče, niti tisti ne, ki so občutili njegov egoiz-
em, kajti bil je vsakdo o tem uverjen, da mo-
ra tako biti na svetu...

Pozibal se je potem tudi visoki sodni dvor,
na čelu mu predsednik, visok, srok človek, po-
dolgovatega, upadlega obraza in izbuljenih, štr-
lečih oči. Na glavi se mu je bleščala velika ple-
ša, a skoro sredi temena mu je čepel okrogel
izrastek, velik kakor golobje jajce. Imel je ne-
navadno velika stopala, lice pa mu je bilo ču-
dovito pusto in dolgočasno, in ves njegov obraz
je napravljajal na človeka tem neprijetnejši
vtisk, ker se mu spodnja čeljust ni hotela držati
zgornje, in je torej zijal predse kakor kak be-
bec...

Ob njegovi desni strani je zavzel mesto
majhen, grbast človek, kateremu je uniforma
slabo pristajala, a na levi strani si je vihal svo-
je mehke brke še mladosten, velegibčen aristo-
kratek, kateremu so steli v največjo zaslugo,
da si je kot plemenitnik izvolil sodno kariero,
ko je vendar v prvi vrsti politična služba tisto
torišče, kjer se pojavlja in razodeva z modro
kryvo vselej in vselej spojena genialnost in bi-
stroumnost... Mož se je imel radi svoje po-
žrtvovalnosti nadejati najlepše prihodnosti in
že dozdaj je bil pri napredovanju v službi mar-
aikateroga starejšega kolega preskočil... Obe-
tali so mu in obetal si je tudi sam, da postane
najmanj še predsednik kaknega nadsodišča, če
ne celo pravosodni minister...

Skoro obenem s sodnim dvorom sta bila
vstopila tudi zagovornik in državnega pravd-
nika namestnik. Prvi je bil že postaren odvet-
nik, čemernegega obraza. Ker obtoženca ni imela
premoženja, so ji bili prideli zastopnika rev-
nih, in zdaj je ta po tihem premišljajal in raču-
nil, koliko bi bil lahko zaslužil, ko bi ga ne bil
zadel ta sitni, neplodni posel. Namestnik držav-
nega pravdnika pa je bil še mlad, lep mož. Bil
je videti živahnega temperamenta, pa nekoliko
nervozne narave...

In naposled so pripeljali tudi obtoženko, in
takrat je oživilo sto in sto lačnih oči ter se za-
sesalo vanjo. Dostojanstvene mestne gospe so
zastrmele — kako ne, saj svoj živ dan še niso
videle morilke!... Motilo jih je samo-to, da
je bila ta zločinka tako nežna, tako lepa — da,
mno go lepša nego katerakoli izmed njih!...
In morda jim je baš radi tega dejstva zakrkn-
lo srce, da niso občutile tistega usmiljenja, ka-
tero bi bile kot izobraženke morale občutiti do
svoje nesrečne sestre...

Tiste zoprne svojati pa, katera se je bila
napodila danes v prostore, ki naj bi bili zgolj
svetišče boginje pravice, se je lotila naravnost
razkošna veselost, ko je uzrla v ospredju pred-
met svoje zabave. Občutki, ki so navdajali to
drhal, so bili podobni občutkom, s katerimi so
stari Rimljani v kaki areni čakali, da zagledajo
kri...

A odlikovali so se tudi olikani gospodki po
plemenitosti svojih čutil!... Zazrli lepi, mili
obraz pa krasni život mlade obtoženke, so za-
čeli suvati drug drugega s komolci, pomenljivo
pomežikujoč si, in marsikateroga omoženega
in neomoženega pohotnega nesramne oči niso
obstale samo na obliki, ki je zavijala in krila
lepe mehke ude mlade nesrečnice, temveč so
prodirale s pomočjo razkošno razburjene, raz-
uzdane domišljije skozi odelo notri do blesteče
polti klasično oblikovanega telesa deklificnega!
... Fej, kako podle, kako umazane misli so ob-
letavale in skruhile to lepo telo, ki je bilo ostalo
deviško navzlic temu, kar se je bilo dogodilo!
... Kako vzvišeno je bilo dekle, ki je sedelo
na zatožni klopi, nad vsemi temi, ki so jo imeli
soditi in ki so bili prišli past semkaj svoje oči
ter venilit se njene obsodbe!...

Maničina lepota ni bila nič trpela vsled
bridkosti, ki jih je prenašala; nasprotno, njen
obraz je bil zdaj nekako oduhovljen ter obdah-
njen in ozarjen od neke čudovite milobe, v ka-
teri se je zrcalila tiha resignacija, spojena s po-
nosito samozavestjo. Da je trpela, trpela nepo-
piano, to se ji je poznalo, a dober psiholog bi
bil iz potez v njenem obrazu in iz njenega ve-
denja lahko posnel, da temu bitju še niso za-
tvorjeni vsi viri tolažbe...

Da, trpela je Manica, trpela neizmerno, in
tudi bojevala se je hudo!... Često se je je
lotela izkušnja, da bi povedala resnico, da bi
izdala očeta, a vselej se je stresla in vedno
zopet je obnovila obljubo: "Ne, za očeta v smrt,
ako treba!..."

In ta zavest, da se žrtvuje za očeta, da ob-
varuje njega, ki jo je tako iskreno ljubil, hude
kazni in sramote, je bila oni vir, iz katerega je
zajemala tolažbo, in oni ponos, ki jo je dvigal
nad nizkotno mišljenje tistih, ki so jo obsojali
celo huje, nego bi jo bili smeli po dejanskih
razmerah.

A oni srčni boj, ki se je je loteval semin-
tja, bi bila obvladovala mnogo lažje, če bi se
ji bila izpolnila ena sama, tako iskreno gojena
želja, če bi bil namreč oče le enkrat prišel do
nje!... Zakaj ga ni bilo, da bi se bila razjokala
na njegovih prsih, zakaj ni stopil prednožje
ji rekel: "Ker si storila to zame, ti odpuščam!"

Ali je bilo res njegovo srce tako trdo, tako
neizprošno?... Kaj naj bi bila storila še, da bi
ga bila potolažila?!

Nesreče, ki je bila zadela njenega ubogega
očeta, niti slutila ni. Ker se je bilo preiskoval-
nemu sodniku reklo, da ga za časa, ko se je bil
zgodil zločin, doma ni bilo, ga niti predse ni
klical.

Mati pa je bila pač enkrat zaslišana. Ta-
krat se je bila zglasila tudi pri njej ter ji pravi-
la, da je oče tako nekam čuden, a ona si je raz-
lagala to tako, da ga vznemirja vest in strah
pred kaznijo. Da je na duhu bolan, bolan traj-
no, to ji ni prišlo nikdar na misel...

Ko ji je začel staviti predsednik predpisa-
na vprašanja o tem, kako ji je ime, kako se pi-
še, koliko je stara itd., je odgovarjala z neko
dostojanstveno mirnostjo, ki je izživala obču-
dovanje. Ko pa je bilo prišlo do tega, da se je
bila prečitela obtožnico, in jo je predsednik
vprašal, če se čuti krivo, je potrdila sicer tudi
z odločnim "da", ali v tistem hipu, ko je bila
izrekla to besedico, se ji zahtli in razjoka se na
vso moč...

Spomnila se je bila ubogega črvička, in sr-
ce ji je hotelo počiti, ko se je zavedela, da velja
pred svetom za morilko, morilko lastnega otro-
ka, katerega je vendar tako neizmerno ljubi-
la!...

Predsedniku pa so se razžarile oči, ko je
bila priznala zločin, in s triumfujočim pogledom
je zagodrnjal proti svojim kolegom: "Confessio
regina probationum!"

(Dalje prihodnjic.)